

Obrazac Metodičkih preporuka za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda predmetnih kurikuluma i međupredmetnih tema za osnovnu i srednju školu	
OSNOVNI PODATCI	
Ime i prezime	Domagoj Švigir
Zvanje	Magistar edukacije povijesti
Naziv škole u kojoj ste trenutačno zaposleni	OŠ „Mate Lovraka“, Kutina
Adresa elektroničke pošte	domagoj.svigir1@gmail.com
Naslov Metodičkih preporuka	Svakodnevni život Rimljana
Predmet (ili međupredmetna tema)	Povijest
Za međupredmetnu temu navesti u okviru kojeg nastavnoga predmeta, sata razrednika ili izvannastavne aktivnosti se izvodi.	
Razred	5.r. 1 nastavni sat
OBVEZNI ELEMENTI	
Odgojno-obrazovni ishod (oznaka i tekst iz kurikuluma predmeta ili međupredmetnih tema objavljenih u NN)	<p>POV OŠ A.5.1.</p> <p>Učenik <i>objašnjava</i> dinamiku i promjene u pojedinim društvima u prapovijesti i starome vijeku.</p> <p>Učenik:</p> <p>opisuje ustroj rimske obitelji, kako su se Rimljani hranili te gdje su živjeli</p> <p>Daljnja razrada ishoda tijekom nastavnog sata:</p> <p>Učenik:</p> <ul style="list-style-type: none">• radom na izvorima i pripremljenom materijalu <i>objašnjava</i> ustroj rimske obitelji• radom na izvorima i pripremljenom materijalu <i>objašnjava</i> kako su se hranili Rimljani• uspoređivanjem povjesnih izvora i pripremljenom materijalu razlikuje kako su se hranili bogati, a kako siromašni Rimljani

	<ul style="list-style-type: none">radom na izvorima i pripremljenom materijalu opisuje gdje su Rimljani živjeli
Tijek nastavnog sata	<p>Uvodni dio sata:</p> <p>- najava teme i motivacija – 5 minuta</p> <p>Središnji dio sata:</p> <p>- rad u grupama – 35 minuta</p> <p>Završni dio sata:</p> <p>- domaća zadaća – istraživački zadatak</p>
Opis svih aktivnosti (što rade učenici, a što učitelj/nastavnik)	<p>Uvodni dio sata:</p> <p>Učitelj za motivacijski dio učenicima daje zadataka da na komadiću papira napišu na 3 pojma koja su im važna za svakodnevni život. Najčešće će učenici napisati: obitelj, škola, igra, hrana, dom. Time učitelj najavljuje temu te učenicima pojašnjava da mnogo toga što su napisali je i Rimljanim bilo važno, a da će se na ovome satu fokusirati na neke karakteristike rimske svakodnenice i da će naučiti nešto o rimskoj obitelji, rimskoj prehrani te rimskim kućama.</p> <p>Učitelj najavljuje učenicima da će ih podijeliti u 4 grupe u kojima će svaka grupa dobiti svoj zadatak.</p> <p>Središnji dio sata:</p> <p>Zadaci za grupe:</p> <p>Grupa 1. Zadatak ove grupe je istražiti kako je funkcionalala rimska obitelj. Svi učenici trebaju raditi zajedno i izdvojiti najvažnije informacije na temelju pripremljenog materijala (Prilog 1.) Zajedno izdvojite najvažnije podatke o vašoj temi. Nakon toga ćete dobiti radni listić na kojem ćete riješiti zadatke vezane samo za vašu grupu – zadatak 1. Kada prođe predviđeno vrijeme, prezentirate svoju temu, te se od vas očekuje da su svi učenici aktivno sudjelovali te da su upoznati sa materijalima i radom grupe.</p> <p>Grupa 2. Zadatak ove grupe je istražiti što su jeli siromašni Rimljani. Svi učenici trebaju raditi zajedno i izdvojiti najvažnije informacije na temelju pripremljenog materijala (Prilog 2.) Zajedno izdvojite najvažnije podatke o vašoj temi. Nakon toga ćete dobiti radni listić na kojem ćete riješiti zadatke vezane samo za vašu grupu – zadatak 2. Kada prođe predviđeno</p>

	<p>vrijeme, prezentirate svoju temu, te se od vas očekuje da su svi učenici aktivno sudjelovali te da su upoznati sa materijalima i radom grupe.</p> <p>Grupa 3. Zadatak ove grupe je istražiti što su jeli bogati Rimljani. Svi učenici trebaju raditi zajedno i izdvojiti najvažnije informacije na temelju pripremljenog materijala (Prilog 3.) Zajedno izdvojite najvažnije podatke o vašoj temi. Nakon toga ćete dobiti radni listić na kojem ćete rješiti zadatke vezane samo za vašu grupu – zadatak 3. Kada prođe predviđeno vrijeme, prezentirate svoju temu, te se od vas očekuje da su svi učenici aktivno sudjelovali te da su upoznati sa materijalima i radom grupe.</p> <p>Grupa 4. Zadatak ove grupe je istražiti gdje su živjeli Rimljani (domusi, insule) Svi učenici trebaju raditi zajedno i izdvojiti najvažnije informacije na temelju pripremljenog materijala (Prilog 4.) Zajedno izdvojite najvažnije podatke o vašoj temi. Nakon toga ćete dobiti radni listić na kojem ćete rješiti zadatke vezane samo za vašu grupu – zadatak 4. Kada prođe predviđeno vrijeme, prezentirate svoju temu, te se od vas očekuje da su svi učenici aktivno sudjelovali te da su upoznati sa materijalima i radom grupe.</p> <p>Učitelj učenicima trena umnožiti tekstove iz priloga, a radne lističe ili isprintati ili uputiti učenike na poveznicu https://app.wizer.me/preview/OGDO0U</p> <p>Učitelj treba aktivno obilaziti grupe te biti uvijek na raspolaganju za pitanja, da razjasni nejasnoće te pomogne po potrebi. Učenicima je potrebno zadati vremenski okvir nakon kojega moraju biti spremni za prezentiranje rada drugim grupama.</p> <p>Aktivnost 2.</p> <p>Učitelj upućuje grupe na drugi dio rada – sada je vrijeme da grupe prezentiraju što su napravile ostalim grupama po principu da se članovi grupe poučavaju ostale grupe; npr. Grupa 4. - Svaki član grupe dodijeljen je jednoj od preostalih grupa (Grupi 1.,2.,3.), te im objašnjavaju rješenje zadatka i pomažu u popunjavanju listića. I tako u krug dok sve grupe ne prođu ovaj proces. Na taj način su svi učenici uključeni u prezentiranje te moraju biti spremni da izlažu naučeno.</p> <p>Aktivnost se interdisciplinarno povezuje s ishodom OŠ HJ A.5.1.Učenik govori i razgovara u skladu s interesima, potrebama i iskustvom (korelacija s predmetom Hrvatski jezik ostvaruje se kroz učeničko izlaganje radi razmjene informacija pri popunjavanju radnog listića).</p> <p>Aktivnost se interdisciplinarno povezuje s ishodom OŠ LK A.5.1.Učenik istražuje i interpretira različite sadržaje oblikujući ideje koje izražava služeći se likovnim i vizualnim jezikom</p>
--	---

	<p>(korelacija s predmetom Likovna kultura ostvaruje se kroz analizu slikovnih prikaza domusa i insule) te ishodima predmeta Hrvatski jezik OŠ HJ A.5.3. Učenik čita tekst, izdvaja ključne riječi i objašnjava značenje teksta te te ishodima predmeta Informatika C.5.4 Nakon pete godine učenja predmeta Informatika u domeni Digitalna pismenost i komunikacija učenik upotrebljava multimedejske programe za ostvarivanje složenijih ideja u komunikacijskome ili suradničkome okruženju (korelacija se ostvaruje izradom prikaza hijerarhije u rimskoj obitelji).</p> <p>Završni dio sata – 5 minuta</p> <p>Učenici će dobiti domaću zadaću na temu:</p> <p>Usporedi svoj život sa životom Rimljana</p> <ul style="list-style-type: none">- za ovaj tip istraživačkog zadatka učenici mogu napraviti usporednu tablicu (prilog 5.) te je rješiti kod kuće uz razgovor s roditeljima te povezati s onime što su naučili na nastavi – na taj se način potiče i ponavljanje usvojenih nastavnih sadržaja sa ovoga sata- aktivnost je detaljnije opisana u djelu „Razrađeni problemski zadaci, zadaci za poticanje kritičkog razmišljanja, kreativnosti i/ili istraživački zadaci; ovisno o predmetu i nastavnoj temi“, a tamo se nalazi i tablica za domaću zadaću
Sadržaji koji se koriste u aktivnostima	<p>Prilog 1. povjesničar Lionel Casson o rimskoj obitelji: Radni listić se nalazi na poveznici https://app.wizer.me/preview/OGDOOU</p> <p>„Temelj rimskoga društva bila je obitelj, na latinskom jeziku familia. Na njenom čelu je bio pater familias, otac obitelji. Imao je potpunu vlast nad članovima obitelji, čak i nad njihovim životom i smrti. Mate familias, majka obitelji, nije imala vlast u obitelji, ali je zato imala iznimno važnu ulogu u obitelji te su je poštovali si njeni članovi. Sama obitelj je bila velika zajednica koji su činili roditelji, djeca, obitelj odraslih sinova, šira rodbina i robovi. Mladiću su postajali punoljetni sa 16 godina ali su ostali podložni ocu do njegove smrti. O odgoju djece brinuli su i otac i majka – sinovi iz bogatih obitelji trebali su se baviti politikom, a kćerke su trebali biti uzorne supruge i majke“</p> <p>Prilog 2. povjesničar Lionel Casson o hrani bogatih Rimljana:</p>

	<p>Radni listić na poveznici</p> <p>https://app.wizer.me/preview/OGDO0U</p> <p>„Hrana je bila veoma važan dio rimskoga života. (...) Činjenica je da je bogati sloj ljudi uživao u skupoj, raznovrsnoj hrani iz svih krajeva carstva, jer je to bio najčešći način da se drugima pokaže bogatstvo i moć. Glavno rimske jelo bila je mješavina od pšenice i kukuruza, a nekad bi se dodavalo i kuhanu meso, i sve bi to bilo servirano uz umak od vina. Skupoča vina je bila ključni detalj koji je otkrivao bogatstvo porodice. Zanimljivo je što nisu jeli za stolom, već bi se ispružili na kauču ili u fotelji pored kojeg je nizak četverokutni stolić na kojem стојi hrana koju su konzumirали isključivo prstima, osim juhe koji su jeli žlicom. Omiljeno voće su bile jabuke, smokve i šljive, od povrća su najpopularnije bile kupus i celer, a što se tiče mesa, i tu se vidjela razlika među slojevima (...) bogati su uživali u svinjskom, goveđem i telećem mesu. Pilo se isključivo kozje mlijeko, a Rimljani nisu znali da postoji šećer pa je jedini zaslađivač bio med.“</p> <p>Prilog 3. povjesničar Lionel Casson o hrani siromašnih Rimljana:</p> <p>Radni listić na poveznici</p> <p>https://app.wizer.me/preview/OGDO0U</p> <p>„Bogati i siromašni su jeli veoma različite namirnice, ali je dovoljna količina hrane za sve stanovnike bila veoma bitna caru, jer je na taj način iskazivao svoju brigu i bliskost sa narodom. Siromašniji ljudi bi uglavnom spremali jela od povrća koje su uzgajali u vrtu, ribe koju su mogli upecati, kao i od široko rasprostranjenog ječma i maslinovog ulja. Oni sretniji su imali pravo i mogućnost uzgajati piliće i koze, pa su mogli da spremati jela od sira i jaja. Siromašni su jeli samo ribu, kokoš, koze i eventualno patke te si nisu mogli priuštiti primjerice teleće meso. Dva najcjenjenija vina su bila <i>Calda</i> (vino pomiješano sa skupim začinima) i <i>Mulsum</i> (vino pomiješano sa medom). Pivo su konzumirali siromašniji Rimljani jer si često vino nisu mogli priuštiti. Kada jesu, bilo je to ono lošije kvalitete“</p> <p>Prilog 4. povjesničar Lionel Casson opisuje izgled rimskog grada:</p> <p>Radni listić na poveznici</p> <p>https://app.wizer.me/preview/OGDO0U</p> <p>„Glavne ulice bile su široke 6 do 7,5 metara, a sporedne 3,5 do 5 metara. (...) A one koje su se uspinjale obroncima sedam</p>
--	---

	<p>brežuljaka bile su ne samo uske već i strme. U najnapučenijim kvartovima sve su ulice bile u sjeni zbog zgrada koje su se uzdizale s obiju strana ulice i uvijek u gužvi zbog male širine“</p> <p>Rimska insula (slika iznad)</p> <p>Rimski domus (slika iznad)</p>
<p>Primjeri vrednovanja za učenje, vrednovanja kao učenje ili naučenog uz upute</p>	<p>Vrednovanje kao učenje:</p> <p>Samovrednovanje se može provesti pomoću aktivnosti 4 kuta. Učenici će kroz tu aktivnost procijeniti svoju aktivnost i sudjelovanje u izvršenju zadatka. U svaki kut učionice postavite izjavu: uopće se ne slažem, slažem se, uglavnom se slažem, uglavnom se ne slažem. Učenici odabiru kut sobe i obrazlažu svoje mišljenje. U kutove učionice postavite tvrdnje npr. nisam zadovoljan/zadovoljna kako sam usvojio sadržaje ovog sata/izvršio aktivnost, trudio/trudila sam se usvojiti i napraviti što više, ali mi nije polazilo za rukom, mislim da sam usvojila/usvojio dovoljno sadržaja/uspješno izvršila/izvršio aktivnost, ali mogao/mogla bih i bolje, uspješno sam</p>

	<p>izvršio/izvršila aktivnost i usvojio/usvojila sve sadržaje te mogu pomoći i drugima da budu tako uspješni. Učenici odaberu kut, a vi imate povratnu informaciju koliko je uspješan bio vaš sat.</p> <p>Vrednovanje za učenje:</p> <p>Vrednovanje za učenje se može provesti kroz aktivnost 3-2-1. Učenici pišu na izlaznu karticu 3 informacije koje misle da znaju o svakodnevnici starih Rimljana te njihovom društvenom i političkom ustroju, 2 informacije koje su im nejasne te 1 informaciju o kojoj bi voljeli naučiti više. Kroz tu aktivnost učitelj će dobiti povratne informacije o usvojenosti ishoda.</p> <p>Vrednovanje naučenog:</p> <p>Usmena provjera znanja pitanjima za ponavljanje na kraju sata; ili tijekom ocjenjivanja (formativnog ili sumativnog).</p>												
<p>Razrađeni problemski zadaci, zadaci za poticanje kritičkog razmišljanja, kreativnosti i/ili istraživački zadaci; ovisno o predmetu i nastavnoj temi</p>	<p>Istraživački zadatak – Učenicima zadati temu da usporede život starih Rimljana sa današnjim životom (na temelju razgovora sa roditeljima, susjedima, prijateljima itd.). U tome smislu trebaju ispuniti sljedeću tablicu:</p> <table border="1" data-bbox="636 1192 1378 1985"><thead><tr><th>Svakodnevni život</th><th>Rimljani</th><th>Moja obitelj i ja</th></tr></thead><tbody><tr><td>Kako se hranimo? <ul style="list-style-type: none">- doručak,- ručak,- večera,- tko jede zdravije?</td><td></td><td></td></tr><tr><td>Kako je ustrojena obitelj? <ul style="list-style-type: none">- Imamo li svi jednaka prava?,- Dječaci,- Djevojčice,-</td><td></td><td></td></tr><tr><td>Gdje živimo?</td><td></td><td></td></tr></tbody></table>	Svakodnevni život	Rimljani	Moja obitelj i ja	Kako se hranimo? <ul style="list-style-type: none">- doručak,- ručak,- večera,- tko jede zdravije?			Kako je ustrojena obitelj? <ul style="list-style-type: none">- Imamo li svi jednaka prava?,- Dječaci,- Djevojčice,-			Gdje živimo?		
Svakodnevni život	Rimljani	Moja obitelj i ja											
Kako se hranimo? <ul style="list-style-type: none">- doručak,- ručak,- večera,- tko jede zdravije?													
Kako je ustrojena obitelj? <ul style="list-style-type: none">- Imamo li svi jednaka prava?,- Dječaci,- Djevojčice,-													
Gdje živimo?													

	<p>Na temelju tablice učenici mogu napisati nekoliko rečenica te dati svoje mišljenje na pitanje (to može biti i početna tema za sljedeći nastavni sat):</p> <p>- Žive li danas svi ljudi u jednakim uvjetima?</p>
DODATNI ELEMENTI¹	
Poveznice na više odgojno-obrazovnih ishoda različitih predmeta ili očekivanja međupredmetnih tema	<p>uku A.2.1. Uz podršku učitelja ili samostalno traži nove informacije iz različitih izvora i uspješno ih primjenjuje pri rješavanju problema.</p> <p>uku C.2.3. Učenik iskazuje interes za različita područja, preuzima odgovornost za svoje učenje i ustraje u učenju.</p> <p>uku A.2.4. Učenik razlikuje činjenice od mišljenja i sposoban je usporediti različite ideje.</p> <p>ikt C.2.4.Učenik uz učiteljevu pomoć odgovorno upravlja prikupljenim informacijama.</p> <p>goo A.2.2.Aktivno zastupa ljudska prava.</p> <p>goo B.2.1.Promiče pravila demokratske zajednice.</p> <p>goo B.2.2.Sudjeluje u odlučivanju u demokratskoj zajednici.</p> <p>osr A.2.3.Razvija osobne potencijale.</p> <p>osr A.2.4.Razvija radne navike.</p> <p>pod B.2.2.Planira i upravlja aktivnostima.</p> <p> OŠ HJ A.5.1.</p> <p>Učenik govori i razgovara u skladu s interesima, potrebama.</p> <p>OŠ HJ A.5.2.</p> <p>Učenik sluša tekst, izdvaja ključne riječi i objašnjava značenje teksta.</p> <p>OŠ HJ A.5.3.</p> <p>Učenik čita tekst, izdvaja ključne riječi i objašnjava značenje teksta.</p>

¹ Sastavni elementi prijave koji omogućuju dodanu vrijednost provedbi javnog poziva. Nisu obavezni, ali nose dodatne bodove u skladu s kriterijima procjene Metodičkih preporuka.

	A.5.1 Nakon pete godine učenja predmeta Informatika u domeni Informacije i digitalna tehnologija učenik pronalazi i vrednuje informacije.
Aktivnost u kojima je vidljiva interdisciplinarnost	Rad na pisanom povijesnom izvoru, rad na pripremljenim materijalima OŠ HJ A.5.1. Učenik govori i razgovara u skladu s interesima, potrebama. OŠ HJ A.5.2. Učenik sluša tekst, izdvaja ključne riječi i objašnjava značenje teksta. OŠ HJ A.5.3. Učenik čita tekst, izdvaja ključne riječi i objašnjava značenje teksta. A.5.1 Nakon pete godine učenja predmeta Informatika u domeni Informacije i digitalna tehnologija učenik pronalazi i vrednuje informacije.
Aktivnosti koji obuhvaćaju prilagodbe za učenike s teškoćama	Za učenike s teškoćama treba pripremiti radni listić i kratak tekst s nekoliko pitanja. U kratkom tekstu opisati u nekoliko rečenica kako izgleda rimska obitelj, što jedu bogati, što siromašni Rimljani. Mogu se pripremiti slike insule i domusa, pa učenik, ako ima afiniteta prema crtanju može nacrtati sebe i svoju obitelj u insuli ili domusu, po želji. Nakon toga to provjeriti kratkim pitanjima. Dužina teksta i broj pitanja treba prilagoditi teškoćama učenika. Ako učenik nema asistenta u nastavi, potrebno ga je češće obići te pomoći po potrebi.
Aktivnosti za motiviranje i rad s darovitim učenicima	Daroviti učenici mogu za nastavak rada na ovoj temi dobiti projektni zadatak – da se na temelju prikupljenih iskustava i rada na povijesnim izvorima pokušaju približiti životu siromašnih Rimljana tako da vode dnevnik i opišu 3 dana života siromašnih Rimljana. Više u „Projektni zadatci“.
Upute za kriterijsko vrednovanje kompleksnih i problemskih	

zadataka i/ili radova esejskoga tipa	
Projektni zadaci (s jasnim scenarijima, opisima aktivnosti, rezultatima projekta, vremenskim okvirima)	Projektni zadatak za darovite učenike – na temelju povijesnih izvora koji su bili pripremljeni za ovaj sat moraju voditi dnevnik 3 dana te opisati 3 dana života jednog siromašnog Rimljana. Trebaju izabrati ulogu dječaka u rimskoj obitelji. Opisati kako su proveli tri dana – što su jeli, gdje su spavali, što su radili preko dana (kako su pomagali roditeljima). Učenici ovo ne trebaju raditi na primjeru stvarnoga života, već scenarij trebaju zamisliti u svojim glavama (mašti). Bilo bi dobro da aktivnosti opisuju u doba dana kada se događaju, pa primjerice aktivnost gdje opisuju doručak neka vode uz doručak itd. Na temelju dnevnika će lakše prepoznati s kakvim su se poteškoćama suočavali siromašni Rimljani.
Poveznice na multimedijalne i interaktivne sadržaje	Radni listić izrađen za potrebe sata: https://app.wizer.me/preview/OGDO0U
Prijedlozi vanjskih izvora i literature	Lionel Casson, „Everyday life in ancient Rome“, prošireno izdanje, 1998.